

Міністерство освіти і науки України
Ministry of Education and Science of Ukraine
Близькосхідний технічний університет
(Middle East Technical University (METU) (Turkey)
Венеціанський Університет Ка-Фоскарі
(Ca' Foscari University of Venice) (Italy)
Інститут філософії НАН України
Institute of Philosophy of the National Academy of Sciences of Ukraine
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
M.P.Dragomanov National Pedagogical University
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Oles Honchar Dnipro National University

ОСВІТА І НАУКА У МІНЛИВОМУ СВІТІ: проблеми та перспективи розвитку

МАТЕРІАЛИ
III Міжнародної наукової конференції

26-27 березня 2021 р.

Частина II

Proceedings of the Third International Scientific Conference
Education and Science in a Changing World:
Problems and Prospects for Development

Dnipro, Ukraine
March 26-27, 2021
Part II

яких-небудь переживань, випробувань і т. ін.» [СУМ, V, 146] (*А час минув. Поблякли багряниці... Я в славі був, і я уже розбитий, Достойно жив, тепер напівживий; напівмертвий* – «який ослаб, утратив силу, енергію від яких-небудь переживань, перевтоми і т. ін.» [СУМ, V, 147] (*А хто від правди ступить на півметра, – душа у того сіра й напівмертва* (Л. Костенко).

Співвідношення логічного та лінгвістичного втілюються у взаємодії логічних несумісних понять та семантичних класів антонімів, а саме: контрарні антоніми співвідносяться з протилежними логічними поняттями, комплементарні антоніми співвідносяться з суперечними логічними поняттями. «Логічну основу антонімії становлять не суперечні, а протилежні поняття» [3, 31].

У мові реалізуються дві типології логічних опозицій: категорійно-логічна та предметно-логічна [2, 464 – 502]. Категорійно-логічна типологія має узагальнений характер, вона ґрунтується на загальних відмінностях протиставлених ознак, які розглядаються поза предметними сферами їх застосування. Друга типологія опозицій (предметно-логічна) ґрунтується на ознаках за належністю предметів, тобто виключно за аспектами навколишнього світу – опозиції параметрів, простору, руху, часу, форми, поверхні, складу, структури, кольору, емоцій тощо. Саме предметно-логічний тип опозицій дозволяє виявити різновиди протиставлень, виявити їх модифікації, дослідити й описати їхні моделі.

Отже, сутність антонімічних властивостей слова як логічного поняття постає, по-перше, як наслідок вивчення природи й сутності явища, по-друге, узагальнення, що пов'язано з повсякденною практикою й фіксується в лексичному значенні слова як його предметно-понятійне ядро.

Список використаних джерел

1. Комиссаров В.Н. Проблема определения антонима. О соотношении логического и языкового в семасиологии // Вопросы языкознания. 1957. № 2. С. 49 – 58. 2. Никитин М.В. Курс лингвистической семантики : Учебное пособие для студентов, аспирантов и преподавателей лингвистических дисциплин в школах, лицеях, колледжах и вузах. Санкт-Петербург : Научный центр проблем диалога, 1997. 760 с. 3. Новиков Л.А. Антонимия в русском языке (Семантический анализ противоположности в лексике). М. : Изд-во Московского ун-та, 1973. 290 с. 4. СУМ – Словник української мови : В 11 томах. Т. I – XI. К. : Наукова думка, 1970 – 1980. 5. Українська мова : Енциклопедія / Редкол. : Русанівський В.М., Тараненко О.О. (співголови), М.П. Зяблюк та ін. К. : Українська енциклопедія, 2000. 752 с.

С. В. Вятчаніна, Н. Г. Назаренко

ПИТАННЯ РОЗВИТКУ Й УНОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ СПОРТИВНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ

Власне українська спортивна терміносистема фактично тільки зараз набуває розвитку як загальноукраїнське мовне явище. Труднощі цього процесу пов'язані, з одного боку, зі звичкою, поширеною в центральних і східних районах України, вживати запозичені з російської і через російську мову терміни, російським способом оформлення думки, з іншого боку – з намаганням запровадити як нормативні західноукраїнські спортивні терміни двадцятих – тридцятих років нашого століття [1].

Водночас популярність і масовість спорту серед населення, доступність великої кількості спортивних термінолексем широкому загалу вимагає зваженого підходу до вироблення власне української спортивної термінології.

У наш час маємо досить цікаве явище: наявність в Україні, якщо можна так висловитись, двох спортивних мов – терміносистеми, народженої до Другої світо-

вої війни на Заході (яку творили І.Боберський, П.Франко, Я.Рудницький, Е.Жарський засобами української мови, використовуючи здебільшого пуристичний підхід, як то є в польській та чеській мовах), і решти регіонів України, яка, за невеликими винятками, утворена і запозичена за допомогою російської мови [3, с.11-13].

Безумовно, західноукраїнська спортивна термінологія заслуговує на повноцінне функціонування. Однак, спортсмени, спортивні діячі та уболівальники не завжди належним чином сприймають західноукраїнські терміни (спортовець, змагун, сітківка). Так, в одному з видань, автори і редактори змушені були відмовитися від гарного українського терміна *перегони*, частота вживання якого у цьому збірнику була дуже висока (*лижні перегони, перегони на 10 км* тощо), і замінити його на *гонки*, бо деякі функціонери від спорту були категорично проти такої лексеми, пояснюючи, що *гонки* якимось звичніше, тому що так в російській [2,4].

Натомість, західноукраїнські діячі й аматори спорту не мають бажання вилучати зі вжитку вироблені на їхній батьківщині термінолексеми, змінювати їх на інші, які прийшли зі сходу через російську, що є цілком зрозумілим і виправданим, бо хіба не вдалі і милозвучні, скажімо, *руханка, кошиківка, відбиванка*. Ось тут і постає проблема унормування наявних вже українських спортивних термінів. Можна було б пустити такі терміни на «виживання» через засоби масової інформації на всеукраїнській інформаційній простір, ввести їх, лише на початковому етапі, в термінологічні словники як синоніми, а в подальших виданнях і перевиданнях спеціальної, довідкової, термінознавчої літератури залишити лише один, той, що витримає іспит. Складнощі такого підходу полягають у тому, що термінологія не терпить синоніміки (термін – це слово або словосполучення, яке точно позначає певне поняття). Існує велика спокуса вдатися саме до такого варіанту, хоча він не дає гарантій, що названі два регіони відмовляться від звичних для них термінів з естетичних чи якихось інших міркувань. Думаємо, що тут існує кілька шляхів вирішення цього питання [5].

Гадаємо, що з метою розвитку власне української терміносистеми треба створити, залучивши до співпраці спортивних фахівців і філологів, загальноукраїнську спеціальну наукову комісію або структуру, яка б виробила систему та методологію термінотворення й кодифікації спортивних лексем. Основні засади розроблення термінолексем повинні полягати в орієнтації на загальнонаціональний характер спортивної терміносистеми, використавши для її утворення внутрішні мовні ресурси, надаючи перевагу народним лексемам для термінування нових понять. У разі відсутності української номінанти з відповідним значенням, треба творити нове слово-термін (новотвір) з кореневих мовних основ, оформлюючи його відповідними українськими суфіксами і префіксами, фактично застосовуючи штучне термінотворення, яке в українській термінологічній практиці має вже свою традицію. Перекладаючи запозичений термін українською мовою, треба орієнтуватись на мову-оригінал, на безпосереднє, а не подвійне (здебільшого через російську) калькування у творенні термінів шляхом поморфемної (почастинної передачі семантики) складного (чи складеного) терміна. Було б добре до іншомовних термінів підбирати відповідні українські, виходячи не тільки з їхнього змісту, а й відштовхуючись від етимології. Ми повинні пам'ятати, що наше завдання – створити загальнонаціональну спортивну терміносистему, яка б відповідала сучасним вимогам, була б за духом і за формою українською.

Список використаних джерел

1. Боровська О. В. Співвідношення національних та інтернаціональних термінів в українській термінології галузі фізичної культури і спорту: автореф. дис. ... канд. філ. наук: 24.00.02. Львів, 2003. – 20 с.
2. Боровська О. В. Короткий тлумачний словник термінології галузі фізичної культури та спорту. / Ольга Василівна Боровська – Львів, 2003. – 54 с.
3. Герцик М. С. Вступ

до спеціальностей галузі «Фізичне виховання і спорт»: підручник / М. С. Герцик, О. М. Вацеба. – Харків: ОВС., 2005. – С. 10-21. 4. Російсько-український словник з фізичної культури і спорту / За ред. В.Г.Осінчука, І.К.Попеску, Е.М.Рябенка та ін.–Львів: Світ, 1993,–312 с. 5. Янків І. Т. Українська спортивна термінологія (історико-методологічний аналіз): автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. – Луцьк, 2000. – 19 с.

Т. О. Гарасим, О. І. Довбуш

ПРАГМАТИКА ВЖИВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У ПРОМОВАХ БАРАКА ОБАМИ

Основним питаннями прагматики використання фразеологічних одиниць (ФО) є причина вибору тих, чи інших фразеологізмів та мета їх вживання в певному контексті. Усі функції, які виконують ФО, формують прагматику використання фразеологізмів у мовленні.

Відповідно до своєї експресивної функції ФО в промовах Б. Обама привертають увагу аудиторії, надають забарвленню вислову і цілому тексту. Оскільки Б. Обама цілеспрямовано використовує фразеологізми у своїх виступах, щоб впливати на свідомість аудиторії, то на прикладі промов колишнього американського президента можна простежити реалізацію емотивно-оцінювальної функції ідіом. Вживаючи семантично позитивну, негативну або нейтральну ідіоматичну одиницю, політик демонструє своє емоційне ставлення та оцінку того, про що йдеться. Наприклад: «*But for the single mom who's already making less than her male counterpart – the mom who had to go without a paycheck for three months when her daughter was born...*» [5]. За допомогою вжитої ідіоми «*to go without a paycheck*» (залишитися без заробітної плати), що означає екс-президент демонструє своє негативне ставлення.

Оскільки кожна промова має певний регламент і недоцільно для політика говорити довше, ніж працює увага та пам'ять аудиторії, то у текстах своїх виступів колишній американський президент використовує ФО, що виконують мнемотехнічну функцію (для покращення процесу запам'ятовування). Мовними засобами, які б сприяли кращому розумінню та запам'ятовуванню інформації у риторичі Б. Обама, виступають фразеологізми. Наприклад: «*His ideas about how Kenya should progress often put him at odds with the politics of tribe and patronage, and because he spoke his mind, sometimes to a fault, he ended up being fired from his job...*» [4]. Для того, щоб не конкретизувати конфлікти людини з владою, Б. Обама вжив ФО «*to be at odds with*» (не погоджуватися), щоб у максимально короткий відрізок часу донести до слухачів потрібну інформацію.

Крім того, екс-президент використовував різноманітні фразеологізми у своїх виступах з евфемістичною метою, для того, щоб не приховати певну ситуацію або щоб її спростувати. Він також вживав фразеологізми, щоб зробити своє висловлювання витриманим, тактовним та дипломатичним. За допомогою евфемістичних фразеологізмів Б. Обама уникає прямих образ у бік своїх політичних опонентів, тому такі фразеологізми часто з'являються у виступах на політичних дебатах. До прикладу: «*Now's the time to call for innovation and sacrifice from those institutions that can make a difference: the auto industry, the oil industry, the federal government*» [1]. Зазвичай ФО «*to make a difference*» має значення «мати вплив на ситуацію», але в цьому контексті ця ідіома використовується для того, щоб сказати, що ті установи, про які йдеться не тільки зобов'язані, але й повинні вплинути на ситуацію.

У риторичі Б. Обама фразеологізми вживаються у ролі носіїв конотативної

<i>Іванченко Л. А., Бабенко О. О.</i> Українське сокільство в документах Центрального державного архіву зарубіжної україніки	152
<i>Аверіна І.О.</i> Особистість – ідея – історія	154
<i>Акименко К. В.</i> Журнал «Самостійна Україна» як виразник націоналістичної думки української діаспори	155
<i>Rahimli R.</i> Strategies Faced by Azerbaijani Immigrants in the Adaptation Process	157
<i>Mattadova Sh.</i> Textiles in the Period of Caucasian Albania	159
<i>Aliyev T.</i> Medieval Fortified Settlement Torpaggala (Gakh-Azerbaijan)	160
СЕКЦІЯ VIII. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК	162
<i>Suima I. P.</i> Dialogical Entities in the English Language	162
<i>Пацан В. О. (Євлогій, архієпископ Новомосковський)</i> Шляхи формування і втілення настанови на достовірне іншомовне відтворення Священного Писання в англійських перекладах Біблії епохи Єлизавети I	164
<i>Власенко Н.І.</i> Оновлення традиційних шляхів маніфестації автора в епоху Відродження: від індивідуалізованого стилю до індивідуалізації жанрової побудови	168
<i>Векуа Н.В.</i> Логічний аспект антонімії	172
<i>Вятчаніна С. В., Назаренко Н. Г.</i> Питання розвитку й унормування української спортивної терміносистеми	174
<i>Гарасим Т.О., Довбуш О.І.</i> Прагматика вживання фразеологічних одиниць у промовах Барака Обама	176
<i>Глущик С.В.</i> Латинські імена у Генеральному описі Лівобережної України XVIII століття	177
<i>Давиденко О.Б., Задорожна Т.П.</i> Особливості використання онлайн-ресурсів для викладання іноземної мови у закладах вищої освіти	181
<i>Зевако В.І.</i> Про деякі комбінаторні зміни у східнополіських говірках	182
<i>Костик Є.В.</i> Порівняльно-зіставний аналіз художнього перекладу твору Оскара Уайлда «The Selfish Giant»	184
<i>Золотухін А. І.</i> Останній вірш Тараса Шевченка як одкровення величі історії України!	186
<i>Стефурак Р. І.</i> Евфемізми як засоби формування художнього етноконтексту	191
<i>Беркещук І. С.</i> Трансформація фразеологізмів у творчості Марії Матіос	192
<i>Аніканова Л.О.</i> Тактика активізації адресата до дії у промовах Бориса Джонсона	193
<i>Амицба Д. П.</i> Ментальний конструкт «конфлікт» как универсальная категория: к проблеме этимологии и внутренней формы слова	195
<i>Баракатова Н. А.</i> Морфологічні особливості українсько-польської термінології мистецтвознавства	197
<i>Куц О. В.</i> Однорівнева транспозиційна парадигма складного речення	199
<i>Литвин О. О.</i> Творчість Уляни Кравченко в оцінках літературно-художнього дискурсу	201
<i>Ленухова Н.І.</i> Реалізація гри слів у німецькомовному рекламному слогані	204
<i>Бойко Л. П.</i> Морфологічні анормативи як експресивно-стилістичний засіб художнього мовлення Ліни Костенко	205
<i>Коцюбовська Г.А.</i> Приєднувальні конструкції зі сполучником та у творах О. Т. Гончара	207
<i>Бокова М.В., Черкасов С.С.</i> Український правопис 2019 – крок до формування європейських цінностей у громадянському суспільстві	208

Proceedings of the Third International Scientific Conference
**Education and Science in a Changing World:
Problems and Prospects for Development**

Dnipro, Ukraine
March 26-27, 2021
Part II

Scientific editor
Prof. Oleksandr Vysotskyi

Наукове видання
Науковий редактор: *О.Ю.Висоцький*

О 72 Освіта і наука у мінливому світі: проблеми та перспективи розвитку. Матеріали III Міжнародної наукової конференції. 26-27 березня 2021 р., м.Дніпро. Частина II. / Наук. ред. О.Ю.Висоцький. – Дніпро: СПД «Охотнік», 2021. – 368 с.

У збірник вміщено матеріали III Міжнародної наукової конференції «**Освіта і наука у мінливому світі: проблеми та перспективи розвитку**», що присвячені осмисленню найбільш важливих наукових та освітніх проблем сучасності, окресленню перспектив їх вирішення, розробці стратегій подальшого розвитку наукового та освітнього потенціалу в світовому контексті, узагальненню досвіду викладання та визначенню шляхів реалізації вираженого підходу до оптимізації освітніх практик з огляду на нові виклики та кращі світові досягнення. Рекомендовано для студентів, аспірантів і викладачів вищих навчальних закладів, науковців.

СПД «Охотнік» В.С.

49040, м. Дніпро, Запорізьке шосе, буд.40, к. 194.

Код за ДРФО 1708213264

Свідоцтво И № 816689 від 01.01.2011.

Здано на складання 22.03.21. Підписано до друку 23.03.21. Формат 60x84/16.
Папір офс. Друк різнографічний. Гарнітура Times. Умовн.друк.арк. 30,62.
Умовн.фарб.-відб. 30,62. Обл.-видавн. арк. 32,05. Наклад 300 прим. Зам. № О 2420
